

Бабец И.Г., Ивах Е.В. Методические подходы к оценке бюджетной безопасности Украины

Уточнены методические подходы к оценке бюджетной безопасности государства в части определения нормализованных показателей и установления интервалов значений интегрального индекса, соответствующих оптимальному, предкризисному и кризисному состояниям безопасности. Проанализирована динамика интегрального индекса бюджетной безопасности Украины. Определены наиболее весомые факторы бюджетной безопасности и проведена оценка чувствительности интегрального индекса бюджетной безопасности к изменению индикаторов.

Ключевые слова: бюджетная безопасность, интегральный индекс, коэффициент чувствительности.

Babets I.G., Ivakh O.V. Methodological approaches to the assessment of fiscal security of Ukraine

In the article we corrected methodological approaches to assessing fiscal security in the definition of normalized parameters and setting ranges of values of the integral index, corresponding to the optimum, pre-crisis and crisis of security. The dynamics of the integral index of fiscal security of Ukraine was analyzed. Identified the most important determinants of fiscal security and evaluated the sensitivity of the integral index of fiscal security to changes in indicators.

Keywords: fiscal security, integral index, sensitivity factor.

УДК 339:330.322+332.15

Доц. В.І. Блонська, канд. екон. наук;
магістрант Р.І. Прихильний – Львівська КА

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ТОРГОВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА (НА ПРИКЛАДІ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ)

Розглянуто основні тенденції щодо освоєння інвестицій в основний капітал в Україні та Львівській області. Досліджено закономірності формування капітальних інвестицій у сфері торгівлі. Запропоновано основні шляхи вдосконалення управління інвестиційною діяльністю торговельних підприємств.

Ключові слова: інвестиції, управління, інвестиційна діяльність, торговельне підприємство.

Актуальність теми. Класичні методичні підходи щодо оцінювання ефективності інвестиційної діяльності в ретроспективному та поточному часовому періоді є досить поширеними та дослідженими. Окрім цього, у науковій літературі особливу увагу приділяють проектному аналізу перспективних інвестиційних проектів для забезпечення стратегічного розвитку суб'єктів господарювання у сфері торгівлі. Однак в умовах значних фінансових ризиків як на внутрішньому (регіональному, національному), так і на зовнішньому (міжнародному) рівнях особливої актуальності набуває вдосконалення управління інвестиційною діяльністю торговельних підприємств з урахуванням додаткових факторів ризику, що обумовило актуальний вибір теми нашого дослідження.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідження теоретичних та практичних проблем розвитку підприємств торгівлі, формування сучасної торговельної мережі та залучення інвестиційних процесів у цій галузі відображені у працях вітчизняних та зарубіжних вчених: А. Амоші, І. Бланка,

М. Виноградського, Г. Губерної, Б. Данилишина, М. Крейніної, О. Носової, В. Пили, Д. Стеценка, О. Тридіда, І. Школи, А. Гранберга, О. Донічева, М. Дайламі, Л. Ларуша та ін.

Питанню управління інвестиціями підприємства в умовах економічної кризи досліджували В. Бутирина, О. Семерикова [3, с. 253] О. Тодоряк [14, с. 73], питання з інвестиційної політики та привабливості суб'єктів господарювання на національному та регіональному рівнях відображені у публікаціях Л. Карпенка [6, с. 55], С. Коваленка [7, с. 366], О. Кухленка, О. Смірнова [9, с. 169], методичні підходи до управління реальними інвестиціями стали предметом дослідження В. Руденка [13, с. 175], В. Верещагін [4], І. Макарова [10], специфіку інвестиційного планування на вітчизняних підприємствах вивчав О. Білан та В. Гринчуцький [1, с. 190], актуальною також є побудова концептуальної моделі оцінювання інвестиційного потенціалу підприємств роздрібно-ї торгівлі, запропонувала І. Жувагіна [5, с. 24], та широко розглянуто це питання у дисертаційному дослідженні О. Ольшанського [11].

Ми погоджуємось із думкою В. Руденка [13, с. 175] про те, що управління інвестиціями у реальні активи – процес досить тривалий як перехід від ідеї до готового продукту у вигляді інвестиційного циклу, що складається з окремих етапів. Однак сучасні вітчизняні та зарубіжні науковці до цих пір не знайшли універсального підходу до виділення основних етапів управління реальними інвестиціями на мікрорівні. Незважаючи на високий науковий рівень та глибину теоретичних і прикладних досліджень окремих напрямів і факторів галузевих і регіональних економічних процесів, питання з інвестиційного потенціалу підприємств торгівлі та шляхи вдосконалення управління інвестиційною їх діяльністю потребують додаткового дослідження та науково-методичного обґрунтування.

Постановка завдання. Дослідити основні тенденції інвестиційної діяльності торговельних підприємств Львівської області та запропонувати шляхи вдосконалення інвестиційної стратегії для суб'єктів господарювання у сфері торгівлі.

Виклад основного матеріалу. Досліджуючи основні тенденції інвестиційної діяльності торговельних підприємств на регіональному рівні, треба відзначити, що основним видом інвестиційної діяльності у сфері торгівлі є капітальні інвестиції, а саме інвестування фінансових ресурсів для розвитку матеріально-технічної бази, що забезпечує належну якість торговельного підприємства та формує його конкурентний статус на ринку збуту його продукції. Для більш наглядного оцінювання стану інвестиційної діяльності в торгівлі, розглянемо основні показники освоєння інвестиційних ресурсів у сфері торгівлі Львівської області за період 2008-2012 рр. (табл.).

З показників наведеної табл. ми бачимо, що за період 2008-2012 рр. характерним є негативна тенденція до зменшення капіталовкладень в основні засоби торговельних підприємств. Особливо критична ситуація спостерігається у сфері роздрібно-ї торгівлі, а саме у 2011 р. розмір інвестицій основних засобів становив 216,5 млн грн, тоді як у 2008 р. – 746 млн грн, у 2009 році – 562 млн грн, у 2010 році – 366,6 млн грн. Значна тенденція у сфе-

рі роздрібною торгівлю спостерігається і у 2012 р., адже рівень вкладення інвестицій в основні засоби у I та II кварталі поточного року є нижчим, ніж у всі попередні роки за аналізований період. З метою визначення основних тенденцій щодо освоєння інвестицій в основні засоби у торговельних підприємств Львівської області в розрізі окремих кварталів за період 2008-2012 рр. розглянемо за допомогою рис. 1

Табл. Інвестиції в основний капітал у сфері торгівлі Львівської області у 2008-2012 рр. [12], тис. грн

№ з/п	Сфери діяльності	Роки																			
		2008				2009				2010				2011				2012			
		січень-березень	січень-червень	січень-вересень	січень-грудень	січень-березень	січень-червень	січень-вересень	січень-грудень	січень-березень	січень-червень	січень-вересень	січень-грудень	січень-березень	січень-червень	січень-вересень	січень-грудень	січень-березень	січень-червень		
1	Торгівля; ремонт автомобілів, побутових виробів і предметів особистого вжитку, млн. грн В т.ч.:	244415	603849	1191379	1747559	261232	624201	827721	1389736	109346	191576	435135	861912	88963	142747	327915	857113	117871	320913		
2	Торгівля автомобілями та мотоциклами, їх технічне обслуговування та ремонт	84795	216360	382367	463102	66265	222297	300629	625660	42014	67492	151686	202726	15589	30330	84113	299977	32918	113202		
3	Оптова торгівля і посередництво в оптовій торгівлі	91228	220607	370449	538409	110134	173680	197337	202207	26020	58008	151333	292602	23255	44325	86475	340629	66144	159195		
4	Роздрібна торгівля; ремонт побутових виробів і предметів особистого вжитку	68392	166882	438563	745980	84833	221224	329755	561869	41312	66076	132116	366584	50119	68092	157327	216507	18809	48516		

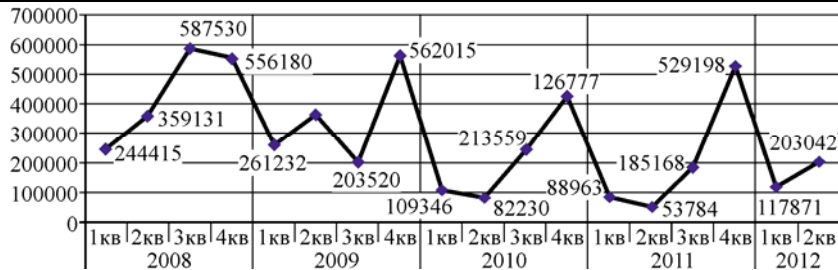

Рис. 1. Динаміка вкладень в основні засоби у торговельних підприємствах Львівської області за період 2008-2012 рр. (у розрізі кварталів) [12]

З наведеного вище рис. 1 ми бачимо, що для торговельних підприємств Львівської області за період 2008-2012 рр. характерним є нерівномірне освоєння інвестицій протягом року, тобто на кінець року у IV кварталі з року в рік зростає питома вага вкладених інвестицій в основні засоби, порівняно з попередніми кварталами поточного року.

Отже, на основі проведених досліджень ми можемо стверджувати про зниження інвестиційної привабливості сфери торгівлі на регіональному рівні, при цьому для більшості торговельних підприємств актуальним є розроблення антикризової бізнес-стратегії, що базується на принципах стагнації та умовах дефіциту інвестиційних ресурсів. Виходячи з цього, на нашу думку, лише окремі торговельні підприємства, що зможуть об'єктивно оцінити основні чинники, які впливають на його інвестиційну діяльність на макро- та мікрорівнях, мають змогу використати потенційні можливості розвитку діяльності в умовах кризи і не тільки зберегти свої конкурентні позиції на ринку, але і значно зміцнити свій економічний потенціал.

Таким чином, скорочення обсягів фінансових ресурсів, необхідних для проведення активної інвестиційної діяльності на торговельних підприємствах (передусім роздрібних), відбулось у досліджуваному періоді за рахунок трьох основних факторів:

- 1) дефіциту власного капіталу на підприємствах, зокрема й обігового, що виник під впливом численних факторів як внутрішнього, так і зовнішнього середовища (валютних коливань та кризи банківської системи; падіння споживчого попиту тощо), що може спричинити не тільки до відкладення реалізації нових інвестиційних проєктів за рахунок власних коштів торговельних підприємств, але й згорнути вже розпочаті програми розширення обсягів діяльності;
- 2) зростання вартості залученого капіталу через кризу банківської системи, що зумовила значний відтік капіталу у 2009 р., та за умов відсутності ефективного цільового рефінансування банківської системи може призвести до подальшого скорочення інвестицій за рахунок кредитів банків;
- 3) зменшення наявності реальних коштів населення, що зумовлено скороченням реальних доходів населення, банківською кризою, а також новими реаліями на ринку вторинного житла, безумовно призведе до відтоку коштів населення в будівництво житла.

Інвестиційна діяльність має відповідати вибраній стратегії розвитку торговельного підприємства, бути перспективною, окупованою, забезпечуватись як за рахунок власних джерел, так і зовнішніх інвестицій, збільшувати концентрацію капіталу, платоспроможність підприємства, здійснюватись в умовах мінімального ризику. Обґрунтовано, що ці принципи повинні методично відображатись окремими параметрами і коефіцієнтами, що характеризують функціональні та ресурсні особливості функціонування торговельного підприємства.

Найбільш комплексною характеристикою функціонування торговельного підприємства є його фінансова привабливість, рівень якої визначається за допомогою аналізу різноспрямованих фінансових показників. Дослідження рентабельності, ділової активності, платоспроможності та фінансової

стійкості потенційних об'єктів виявило неможливість прийняття остаточного рішення, тому з метою підвищення ефективності управління інвестиційною діяльністю у сфері торгівлі вважаємо за доцільне проводити побудову матриці попереднього обґрунтування інвестиційних пріоритетів щодо вибору об'єкта інвестування з огляду на його фінансовий стан (рис. 2).

Рентабельність активів	додатні значення	Середній пріоритет для інвестування: високий ступінь позикового капіталу, низька кваліфікація керівників => забезпечення стійких темпів внутрішнього росту	Високий пріоритет для інвестування: висока віддача на інвестований капітал, здатність до самофінансування => максимізація прибутку та ринкової вартості підприємства
	від'ємні значення	Низький пріоритет для інвестування: висока частка позикового капіталу, високий рівень операційного левериджа => реструктуризація підприємства	Середній пріоритет для інвестування: високий рівень операційного левериджа, неадекватний маркетинг => пошук секрету доходності, досягнення беззбиткової діяльності
		від'ємні значення	додатні значення
Вартість чистих активів			

Рис. 2. Попереднє обґрунтування інвестиційних пріоритетів щодо вибору об'єкта інвестицій у сфері торгівлі з огляду на його фінансовий стан [8, с. 6]

Для забезпечення можливостей порівняння фінансової привабливості різних підприємств ми запропонували методіку оцінювання цього напрямку, в основу якої покладено розрахунок інтегрального рейтингового показника фінансової привабливості торговельного підприємства.

Висновки. Проведений аналіз дав змогу визначити основні загальноприйнятні етапи розробки інвестиційної стратегії торговельного підприємства та дати відповідні рекомендації щодо підвищення ефективності управління його інвестиційною діяльністю:

- 1) розроблення комплексної інвестиційної стратегії торговельного підприємства, у процесі реалізації цієї функції відповідно до загальної стратегії економічного розвитку підприємства і прогнозу кон'юнктури інвестиційного ринку формується система цілей і цільових показників інвестиційної діяльності на майбутній період. Етапи реалізації стратегії: постановка стратегічних і тактичних цілей інвестиційної діяльності, аналіз поточного стану підприємства та його зовнішнього середовища, розроблення найбільш ефективних шляхів реалізації поставлених цілей, установлення термінів реалізації, розроблення системи організаційно-економічних заходів, контроль за виконанням, оцінка результатів, корегування інвестиційної стратегії з урахуванням змін та факторів ризику;
- 2) створення ефективних організаційних структур, що забезпечують прийняття і реалізацію управлінських рішень за всіма аспектами інвестиційної діяльності підприємства, а також формування системи інформаційного забезпечення управління інвестиційною діяльністю;
- 3) комплексний аналіз інвестиційної діяльності торговельних підприємств у ретроспективному, поточному та перспективному періодах. Реалізація цієї функції здійснюється через експрес-аналіз окремих інвестиційних операцій, дослідження рівня і динаміки основних показників ефективності інвестицій у розрізі окремих форм, здійснення фундаментального

аналізу чинників, що впливають на показники інвестиційної діяльності за аналізований період;

- 4) перспективне планування інвестиційної діяльності шляхом застосування сучасних методів проектного та стратегічного аналізів з урахуванням основних тенденцій (регіонального, національного та міжнародного рівнів) та особливостей функціонування конкретного торговельного підприємства;
- 5) розроблення системи стимулювання реалізації управлінських рішень у сфері інвестиційної діяльності;
- 6) здійснення інвестиційного контролю за реалізацією прийнятих управлінських рішень та корегування інвестиційної стратегії з урахуванням змін у стані підприємства та зовнішнього середовища його діяльності.

Таким чином, управлінська підсистема інвестиційного потенціалу підприємства торгівлі охоплює компетенції, тобто здатності управлінського апарату та спеціалістів до створення й організації оптимального залучення та використання інвестиційних ресурсів, спрямованих на забезпечення його ефективної інвестиційної діяльності, а саме: забезпечення простого й розширеного відтворення, підвищення інвестиційної привабливості підприємства на ринку.

Література

1. Білан О.С. Проблеми інвестиційного планування на вітчизняних підприємствах / О.С. Білан // Інноваційна економіка : наук. журнал. – 2011. – № 4. – С. 190-193.
2. Блонська В.І. Ефективність інвестиційної діяльності підприємств торгівлі та шляхи її покращення / В.І. Блонська, А.М. Найда // Науковий вісник НЛТУ України : зб. наук.-техн. праць. – Львів : РВВ НЛТУ України. – 2011. – Вип. 21.5. – С. 173-178.
3. Бутирина В.М. Управління фінансовими інвестиціями підприємства в умовах економічної кризи / В.М. Бутирина, О.С. Семерикова // Прометей : регіон. зб. наук. праць з економіки. – 2012. – № 2(35). – С. 253-257.
4. Верещагін В.В. Контролінг як система управління реальними інвестиціями торговельного підприємства : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.07.05 – Економіка торгівлі та послуг / В.В. Верещагін. – К., 2004. – С. 27.
5. Жувагіна І. Концептуальна модель оцінки інвестиційного потенціалу підприємства роздрібної торгівлі / І. Жувагіна // Схід-Захід : історико-культуролог. зб. – 2011. – № 5 (112). – С. 24-30.
6. Карпенко Л.М. Стратегічні орієнтири активізації інноваційно-інвестиційної діяльності Одеського регіону / Л.М. Карпенко // Вісник соціально-економічних досліджень : зб. наук. праць. – 2012. – № 1(44). – С. 55-63.
7. Коваленко С.О. Інвестиційний клімат в Україні та напрями його покращення / С.О. Коваленко // Вісник економіки транспорту і промисловості : зб. наук.-практ. статей. – Харків : Вид-во УкрДАЗТ. – 2012. – № 38. – С. 366-369.
8. Краснокутська Н.Я. Методичні аспекти оцінки інвестиційної привабливості підприємств роздрібної торгівлі : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.04 – Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності) / Н.Я. Краснокутська. – Харків : Вид-во ХДА, 2001. – 23 с.
9. Кухленка О.В. Джерела фінансування інвестицій та ринкова інфраструктура України / О. Кухленка, О. Смірнова // Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. – К. : Вид-во КНУТД. – 2012. – № 3. – С. 169-176.
10. Макарова І.В. Вдосконалення оцінки ефективності реальних інвестицій на промислових підприємствах : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.06.01 – Економіка, організація і управління підприємствами / І.В. Макарова. – Харків, 2006. – 19 с.
11. Ольшанський О.В. Управління інвестиційною діяльністю підприємств з формування роздрібної торговельної мережі : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.09 – Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності) / О.В. Ольшанський. – Харків, 2008. – 19 с.

12. Офіційний web-сайт Державного комітету статистики України: Головне управління статистики у Львівській області. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.lv.ukrstat.gov.ua>.

13. Руденко В.В. Методичні підходи до управління реальними інвестиціями підприємств харчової промисловості / В.В. Руденко // Сталій розвиток економіки : наук. журнал. – 2010. – № 3. – С. 175-182.

14. Тодоряк О.Г. Особливості розробки інвестиційної політики підприємства в умовах фінансово-економічної кризи / О.Г. Тодоряк // Актуальні проблеми економіки : наук. економ. журнал / О.Г. Тодоряк. – 2010. – № 10 (112). – С. 73-77.

Блонская В.И., Прыхильный Р.И. Способы совершенствования управления инвестиционной деятельностью торгового предприятия (на примере Львовской области)

Рассмотрены основные тенденции относительно освоения инвестиций в основной капитал в Украине и Львовской области. Исследованы закономерности формирования капитальных инвестиций в сфере торговли. Предложены основные пути совершенствования управления инвестиционной деятельностью торговых предприятий.

Ключевые слова: инвестиции, управление, инвестиционная деятельность, торговое предприятие.

Blonska V.I., Prykhilnyy R.I. Method's perfection of management of point-of-sale enterprise investment activity (on the example of the Lvov area)

Basic tendencies are examined, in relation to mastering of investments in the fixed assets in Ukraine and Lvov area. Conformities to the law of forming of capital investments are investigational in the field of trade. The basic ways of perfection of management of point-of-sale enterprises investment activity are offered.

Keywords: investments, management, investment activity, point-of-sale enterprise.

УДК 657.221

Здобувач **О.Б. Бобрович**¹ – Львівська КА

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНЮВАННЯ АУДИТОРСЬКОГО РИЗИКУ

Висвітлено діючі підходи щодо оцінювання аудиторського ризику. Запропоновано напрями їх удосконалення відповідно до ризик-орієнтованого підходу процедури аудиторської перевірки. Розглянуто модель загального аудиторського ризику, що була запропонована Американським інститутом дипломованих суспільних бухгалтерів. Досліджено модель кількісного оцінювання аудиторського ризику.

Ключові слова: оцінка, аудиторський ризик, аудиторська перевірка, ризик-орієнтований підхід, концепції аудиту.

Актуальність теми дослідження. Західні експерти відносять аудиторський ризик до фундаментальних та складних категорій аудиту, а його виявлення та оцінювання вважають одним із ключових елементів процесу аудиту. Це зумовлено тим, що процес аудиту безпосередньо пов'язаний з невизначеністю, рівень якої впливає на результат аудиту і власне формує категорію аудиторського ризику. На практиці аудиторські фірми шляхом оцінювання аудиторського ризику скорочують термін здійснення аудиторської перевірки і, отже, зменшують трудові та фінансові витрати, не знижуючи при цьому якості наданих послуг, оскільки правильне визнання рівня ризику дає змогу

¹ Наук. керівник: доц. М. В. Корягін, канд. екон. наук

аудиторам обрати найбільш оптимальний варіант застосування аудиторських процедур.

Впродовж останніх десятиліть під впливом економічних змін життя суспільства та умов здійснення господарської діяльності спостерігається еволюція концептуальних підходів до аудиту. За даними В.О. Гринченка, у відповідь на нові ризики, що склалися в ході багаторічної практики, та враховуючи досвід оцінювання аудиторських ризиків минулих років, провідні саморегулювальні аудиторські організації прийняли низку нововведень в Міжнародні стандарти аудиту, одним з яких є введення ризик-орієнтованого підходу в процедуру аудиторської перевірки [4, с. 3]. З огляду на це в наукових колах та практиці аудиту постала потреба перегляду існуючих підходів щодо оцінювання аудиторського ризику.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Методичні підходи щодо оцінювання аудиторського ризику у своїх роботах досліджували багато вітчизняних вчених та науковців, зокрема В.П. Бондар [1], Ф.Ф. Бутинець [2], Н.І. Дорош [5], А.Г. Загородній та Л.М. Пилипенко [7], О.А. Петрик [9] і ін. Не применшуючи наукового доробку зазначених вчених у розвиток методичних підходів щодо оцінювання аудиторського ризику, зазначимо, що дослідники не приділяли належної уваги відповідності діючих підходів новій концепції аудиту, на противагу російським науковцям В.О. Гринченку [4], С.М. Бичковій та Л.М. Растамхановій [3], В.П. Козлову [8], О.В. Петуху [10] та іншим, які розглядали напрями розвитку методичного підходу щодо оцінювання ризиків відповідно до ризик-орієнтованого підходу, оскільки в сучасних умовах здійснення господарської діяльності та практики, аудит відіграє панівну роль. Проте результати їх досліджень не можуть бути безпосередньо запозичені у вітчизняну практику, зважаючи на особливості економічного розвитку України та вітчизняний досвід практики аудиторської перевірки.

Метою роботи є огляд, критичний аналіз та визначення особливостей методичних підходів щодо оцінювання аудиторського ризику згідно з ризик-орієнтованим підходом в процедурі аудиторської перевірки для покращання вітчизняної практики здійснення аудиту.

Виклад основного матеріалу. Наприкінці ХХ ст. для оцінювання аудиторського ризику переважав якісний підхід у практиці вітчизняних аудиторських фірм. За такого підходу аудиторський ризик оцінювали за шкалою "високий", "середній" та "низький". Порядок побудови такої шкали оцінювання був доволі суб'єктивним, залежав від професійного судження аудитора та його досвіду. Якісне оцінювання ризиків відповідав підтверджувальний концепції аудиту, що була поширена на той час.

Як зазначають В.М. Чубай та О.А. Галань, у разі використання якісної моделі оцінювання аудиторського ризику відсутні гарантії адекватності результатів нечітко-логічного висновку та реального рівня ризику не виявлення, а тому основним недоліком цієї моделі дослідники виділили трудомісткість її застосування, через що економічно недоцільно її використовувати під час кожної аудиторської перевірки [11, с. 199]. Погоджуючись з думкою дослідників, вважаємо за доцільне обґрунтувати недосконалість застосування